

De waarde van community-theater

Verhalen delen, gezien en gehoord worden

Het voorbije seizoen mocht ik, community-theatermaker, dankzij de Nieuwe Makers Regeling van Fonds Podiumkunsten het project *Samen in Zorg* opzetten, onder de vleugels van Theater Zuidplein in Rotterdam. Het was een onderzoek naar hoe we collectief onze schouders kunnen zetten onder ons mentaal welzijn. De derde voorstelling gaat gespeeld worden bij Buitenplaats Brienenoord, een bijzondere plek midden in het groen op een eilandje in de Maas. Mijn keuze voor mentale zorg als thema komt voort uit een persoonlijke ervaring: toen ik 18 was, verbleef mijn moeder een tijd op een psychiatrische afdeling. Zij vertelde mij dat in haar omgeving niemand nog durfde te vragen hoe het met haar ging. Dat raakte mij. Met de voorstelling 'Verhalen delen, gezien en gehoord worden' wilde ik onderzoeken hoe we via theater een ruimte kunnen creëren waarin we dit gesprek wel durven voeren.

Terwijl ik dit schrijf, zitten we in het maakproces van *Samen in Zorg* #3. In dit laatste deel van het project maken we een voorstelling, geven we vorm aan een plek waar je samen kan zijn, waar ruimte is voor ieders verhaal en ieders mentale uitdagingen. Dat doe ik samen met medemakers die ik gedurende het afgelopen jaar heb ontmoet via theaterworkshops of via onze toolbox. Die toolbox, ontwikkeld met theatermaker en klinisch

psycholoog Albert Matil, is gevuld met kleine oefeningen waarmee deelnemers in korte tijd iets heilzaams voor het mentaal welzijn kunnen ervaren. Denk aan aarde aanraken om in je lichaam te komen, touwtrekken om woede te uiten, samen kleien of in stilte naast elkaar zitten. Voor mij gaat dit project, en community-theater in het algemeen, om samenzijn. Om het proces waarin we onze dromen voor de wereld vormgeven. Het maakproces vind ik daarom zeker zo belangrijk als het eindproduct. Tijdens ons onderzoek zijn we via theaterworkshops met veel meer mensen in gesprek gegaan dan we laten zien in onze voorstellingen. Al die uitwisselingen hebben ons inzicht gegeven in het thema en in wat 'samen in zorg' kan betekenen. Daarbij konden de deelnemers de kracht van community-theater ervaren: hoe waardevol het is om je verhaal te delen in een veilige omgeving. Zo worden eerdere ervaringen nog maar eens bevestigd: samen theater maken kan veel opleveren.

Plezier, versterking van zelfvertrouwen, samenwerken, fantasie, discipline; het zijn allemaal kwaliteiten die een deelnemer meeneemt in het leven buiten de repetitieve ruimte. Voor het publiek levert een community-kunstproject herkenning en erkenning op, aandacht voor verhalen die te weinig worden gehoord. In *Samen in Zorg* maken we het publiek bovendien deel van ons onderzoek,

Samen in Zorg #1.
Fotografie: Moon Saris

onze poging om de inclusieve samenleving vorm te geven.

Ook voor de professionele maker zelf levert theater maken met diverse mensen buiten de theaterwereld verdieping van de eigen praktijk op: je visie op kunst en de wereld wordt breder. Het daagt je uit om verbinding te maken en op een toegankelijke manier te communiceren over wie je bent en wat je doet. Community-theater vervult mijn nood aan gemeenschap. Het thuisgevoel dat ik ooit vond bij mijn jeugdtoneelgroep *Kaboekie*, creëer ik steeds opnieuw voor mezelf en voor anderen. In die context wil ik leven, werken en maken.

Theater als probleemoplosser?

Voor mij ligt de waarde van community-theater in de lucht die het onze samenleving geeft. Ik zie veel voorbeelden van hoe theater in de samenleving kan worden ingezet, maar wil (community-)theater niet reduceren tot probleemoplosser. Het belang van een project ligt niet in gevonden oplossingen, maar in het creëren van ruimte. Ruimte voor ontmoeting en gesprek. Dankzij de artistieke vorm van dat gesprek kunnen we in elkaars huid, hoofd en hart kruipen. Wars van politiek en polarisatie. We kunnen oplossingen bedenken en uitproberen, maar het mag ook mislukken. Wat een verademing dat we in het maakproces niet elke dag productief hoeven te zijn! De toolbox

van *Samen in Zorg #2* heeft geen problemen van deelnemers opgelost. Wel maakten we tijd en ruimte om verhalen te delen. Gezien en gehoord worden, kan al heel bijzonder zijn voor een deelnemer. Als elk theater een toolbox en een luisterend oor had, waren de wachtrijen voor de GGZ vast iets korter.

Zo is dit project ook een manifest. Zorg- en onderwijsinstellingen nodig ik uit om community-theatermakers

in te schakelen. Culturele instellingen roep ik op om community-theater te programmeren en coproduceren, ook al is het eindproduct onzeker. Vertrouw op de maker en deel de waarde van het maakproces met je publiek. Laat je niet afschrikken door de extra tijd die het soms kost wanneer je zorgvuldig omgaat met mensen.

Ook aan fondsen en adviescommissies vraag ik om niet bang te zijn voor een onzeker eindresultaat. Waardeer een community-kunstproject op de insteek van de maker, de onderzoeksvraag en de mensen met wie er gewerkt wordt. Wees niet bang voor amateurisme: community-theater gaat niet over excelleren, maar over samenzijn en dat daaruit iets bijzonders ontstaat. Zorgvuldig werken met mensen vraagt tijd en aandacht, daardoor kan een community-project duurder lijken dan regulier theater. Maar als je ziet wat het oplevert, wie wil dit dan niet? •

Brecht Hermans
werkt als community-theatermaker op het snijvlak tussen kunst en maatschappij. Hij onderzoekt maatschappelijke vraagstukken met professionele kunstenaars en ervaringsdeskundige medemakers.
Fotografie: Moon Saris